

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН  
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»  
Декан факультету історії та  
міжнародних відносин  
/Віталій АНДРЕЙКО/  
«30» серпня 2023 року



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**СВІТОВІ РЕЛІГІЇ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	034 Культурологія
Освітня програма	Культурологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Світові релігії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія, освітньої програми «Культурологія».

Розробник: Данилець Ю. В., к.і.н., доцент кафедри археології, етнології та культурології ФІМВ

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології, етнології та культурології

протокол № 11 від «9» червня 2023 р.

Завідувач кафедри  Надія КЕРЕЦМАН

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 8 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії  Світлана МИШКО

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання – 8	1	4
аудиторних – 4	Лекції	
самостійної роботи студента – 4	50	16
	Практичні (семінарські)	
	24	6
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота	
	76	128

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Мета:** Метою вивчення курсу «Світові релігії» є розкриття феномену релігії як явища загальнолюдської культури, ознайомлення студентів з сучасними науковими поглядами на релігію в цілому, історію світових релігій, з уявленнями про устрій світу і місце в ньому людини, що існують в різних релігійних навчаннях, розгляд місця і ролі релігій в цивілізаційному розвитку людства. Процес вивчення дисципліни націлений на формування загальнокультурних компетенцій: здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, здатністю удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; готовність діяти в нестандартних ситуаціях, нести соціальну і етичну відповідальність за прийняті рішення; здатність самостійно здобувати і використовувати, в тому числі за допомогою інформаційних технологій, нові знання і вміння, які безпосередньо не пов'язані з сферою професійної діяльності; здатність формувати освітнє середовище і використовувати професійні знання і вміння в реалізації завдань інноваційної освітньої політики.

**Завдання:**

Формування системи знань, умінь і володінь, пов'язаних з практичним застосуванням знань про шляхи історичного розвитку світових релігій, розумінням їх внутрішнього зв'язку один з одним.

Актуалізація міжпредметних зв'язків, що сприяють усвідомленню ролі і місця релігійного чинника у всесвітньому історико-культурному процесі.

Ознайомлення з факторами, що впливають на розвиток релігійних систем у різних народів світу.

Забезпечення умов для активізації пізнавальної діяльності студентів та формування у них досвіду оцінки впливу релігійного чинника в повсякденному житті і у всесвітньому історико-культурному процесі.

Стимулювання самостійної діяльності з освоєння змісту дисципліни і формування необхідних компетенцій.

**Інтегральна компетентність:** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

#### **Загальні компетентності:**

ЗК - 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК - 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК - 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК - 4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК - 5 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК - 6 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК - 7 Здатність працювати автономно.

ЗК - 8 Здатність працювати в команді.

ЗК - 9 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК - 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК - 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

#### **Фахові компетентності:**

ФК - 1 Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК - 2 Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах

ФК - 3 Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів.

ФК - 4 Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК - 5 Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК - 6 Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів

ФК - 7 Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.

ФК - 8 Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвіллеві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу.

ФК - 9 Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК - 10 Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК - 11 Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.

ФК - 12 Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

### 3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Світові релігії» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

### 4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Культурологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.	ПРН - 1
Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру	ПРН - 2
Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.	ПРН - 3
Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.	ПРН - 8

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Світові релігії»:

<b>Очікувані результати навчання з дисципліни</b>	<b>Шифр ПРН</b>
Володіти навичками критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, стосовно теорій походження релігії, ранніх форм релігійних вірувань, особливостей формування і розвитку світових релігій та здійснювати їх аргументацію.	ПРН - 1
Вміння аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти з історії світових релігій	ПРН - 2
Опанувати вміння писати наукові тексти з питань історії світових релігій, розробляти презентації з тематики, готувати виступи на конференціях, «круглих столах»	ПРН - 3
Вміння інтерпретувати історичні та культурні джерела світових релігій (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.	ПРН - 8

## **5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

### **Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання**

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит, реферати, есе, презентації.

### **Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання**

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, виконання практичних завдань тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, захисту реферату, презентації.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

### **Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)**

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
6	6	6	6	6	6	6	8		

### **Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)**

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100

6	6	6	6	6	6	6	8		
---	---	---	---	---	---	---	---	--	--

### Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	кількість	Максимальна к-ть балів (сумарна)	кількість	Максимальна к-ть балів (сумарна)
Практичні (семінарські заняття)	6	30	6	30
Анотація, доповідь, презентація	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
<b>Разом</b>		<b>100</b>		<b>100</b>

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- активність та результативність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуальної роботи.

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *доповіді* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентацій* є здатність узагальнювати матеріал та вміння презентувати його, використовуючи візуальні джерела.

### Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на дві питання. За кожну правильну відповідь виставляється 25 балів.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	Зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
74-81	<b>C</b>		
64-73	<b>D</b>	задовільно	
60-63	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	--

## 6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### 6. 1. Зміст навчальної дисципліни

#### Модуль 1.

ТЕМА 1. Поняття релігії. Релігія як предмет наукового вивчення.

Поняття релігії. Дискусії про час і причини появи релігії. Еволюціонізм. Креаціонізм. Функції релігії. Різноманіття класифікацій релігійних вірувань. Родоплеменні примітивні стародавні вірування. Національно-державні релігії. Світові релігії. Монотеїстичні і політеїстичні релігії. Елементи релігії. Структура релігії.

ТЕМА 2. Історія виникнення буддизму.

Виникнення буддизму. Політична криза в Індії VI - V ст. до н. е. Криза традиційного світогляду. Поширення буддизму. Особистість засновника буддизму – Будди Шак'ямуні. Основні положення вчення. Зв'язок буддизму з індуїзмом і джайнізмом. Закон карми.

ТЕМА 3. Культ і організація в буддизмі.

Основні принципи буддизму. Вирощування моральності. Чотири Благородні Істини. «Колесо життя» – одна з найголовніших концепцій буддійської моделі світобудови. П'ять заповідей моральності. Практика медитації. Чернеча громада. Взаємовідносини мирян і ченців. Буддійські свята і обряди.

ТЕМА 4. Основні напрямки буддизму.

Основні форми буддизму. Хінаяна. Махаяна. Ваджраяна. Ламаїзм. Китайський Чань-буддизм. Центри ламаїзму. Дзен-буддизм. Релігійне виховання і навчання. Духовне вдосконалення людини в буддизмі.

ТЕМА 5. Історія раннього християнства.

Основи християнського віровчення. Благовіщення Марії. Народження, дитинство, отрочтво. Іоанн Хреститель. Початок проповідницької діяльності Ісуса. Покликання учнів. Арешт і страта. Воскресіння. Джерела знань про християнство. Божественне Одкровення. Святе Письмо і Святе Передання. Книги Старого і Нового Завіту.

ТЕМА 6. Християнство в Римській імперії.

Новозавітні апостоли і їх служіння. Перші мученики за віру. Гоніння християн. Міланський едикт 315 року. Костянтин і Олена. Вселенські Собори. Боротьба з ересями.

Нікео-Царгородський символ віри: догмат про три іпостасі Святої Трійці, створення і кінця світу, гріхопадіння Адама і Єви (первородного гріховності людства), Богочоловіча природа Христа, його розп'яття і воскресіння, спокута ним гріхів людських і очікуваного другого пришестя. Апокаліпсис і дні страшного Суду. Сім смертних гріхів. Декалог Мойсея. Заповіді блаженства. Християнські таїнства. Роль храму і богослужіння в християнстві. Духовний світ ікони. Священнослужителі. Християнська моральність як основа поведінки людини. Релігійне виховання і навчання.

#### ТЕМА 7. Історія католицизму

Поділ християнства на західну і східні церкви. Велика схизма: розкол на римо-католицьку і православні церкви 1054 р Різниця в політичних і релігійно-філософських пріоритети західної і східних церков. Історія католицизму в Середні віки. Хрестові походи. Інквізиція. Святий католицький переказ: папські енцикліки, праці Отців Церкви, постанови католицьких соборів (21 собор). Сучасний католицизм. Соціально-політична доктрина римо-католицької церкви. Неотомізм, тейярдизм. Католицькі догмати, не визнані православ'ям.

#### ТЕМА 8. Історія православ'я.

Отці православної церкви. Дискусії перших століть християнства. Сучасні автокефальні православні церкви. Диптих Вселенського патріарха. Давні патріархати: Константинопольська православна церква, Александрійська православна церква, Антіохійська православна церква, Єрусалимська православна церква. Новіші патріархати: Російська православна церква, Сербська православна церква, Румунська православна церква, Болгарська православна церква, Грузинська православна церква. Автокефальні церкви: Кіпрська православна церква, Елладська православна церква, Польська православна церква, Албанська православна церква, Православна церква Чеських земель і Словаччини, Православна церква України, Македонська православна церква.

#### Модуль 2.

#### ТЕМА 1. Історія протестантизму.

Реформація і контрреформація. Основні принципи Реформації: винятковий авторитет Слова Божого (Святого Письма), порятунок по особистій вірі. Основні розбіжності протестантизму з католицизмом. Особливості протестантського віровчення, організації та культу. Різноманіття конфесій і деномінацій всередині протестантизму. Континентальний протестантизм і його духовні лідери: М. Лютер, Ж. Кальвін, У. Цвінглі. Лютеранська церква, принципи її устрою і структура. Кальвіністська реформа церковного устрою. Англіканство як «середній шлях» між католицизмом і континентальним протестантизмом. Адвентизм. Свідки Єгови, специфіка віровчення, його відмінність від більшості протестантських віровчень. Риси подібності та розбіжності протестантизму з іудаїзмом і католицизмом.

#### ТЕМА 2. Неопротестантизм.

Методисти. Об'єднана методистська церква. Квакери. Релігійна Спілка Друзів. Молокани. Церкви Божі (7-й день). Паціфісти Святості. Асоціація Еммануеля вчить. Духобори. Христадельфіяни. Церква адвентистів сьомого дня. П'ятидесятники. Євангельські християни-суботники, хрещені Духом Святим. Слово життя. «Армія спасіння». Українська християнська євангельська церква. Посольство благословенного Царства Божого для всіх народів. Духовний центр «Відродження». Об'єднання незалежних харизматичних християнських церков України (повного євангелія). Церква відродження у Христі. Християнська наука.

### ТЕМА 3. Стародавні східні церкви. Православне сектантство.

Стародавні східні церкви. Визнання доктринальних догматів трьох Вселенських соборів. Термінологія: «орієнтальні православні церкви», «давньосхідні православні церкви», «стародавні православні церкви», «міафізитські православні церкви», «нехалкідонські православні церкви», «дохалкідонські православні церкви», монофізитські православні церкви». Коптська православна церква Александрії. Французька коптська православна церква. Ефіопська православна церква Тевахедо. Сирійська православна церква. Яковитська сирійська християнська церква. Еритрейська православна церква Тевахедо. Маланкарська православна сирійська церква. Брахмаварська (Гоанська) православна церква. Вірменська апостольська церква. Кілікійський католикосат Вірменської апостольської церкви. Константинопольський вірменський патріархат. Єрусалимський вірменський патріархат. Ассирійська церква Сходу. Халдейська сирійська церква. Старообрядська церква (попівці, біглопопівці, безпопівці). Духовні християни (христовіри (хлисти), скопці, підгорнівці та ін.), духобори, молокани. Течії хіліастично-есхатологічного та харизматичного спрямування (іоанніти, єговісти-ільїнці, апокаліпсисти, інокентіївці). Істинно-православна церква. Істинно-православні християни. Федорівці.

### ТЕМА 4. Культурні відмінності основних напрямків Християнства.

Католицизм і православ'я, істотні відмінності на рівні догматики, культу та церковної організації. Для католицизму притаманна певна гнучкість, схильність до пристосування до соціального оточення. Православ'я міцно тримається догматичної закостенілості, що спирається на визнання тільки Нікео-Константинопольського Символу віри.

### ТЕМА 5. Історія виникнення ісламу.

Основи мусульманської релігії. Стародавні високорозвинені цивілізації південної частини Аравії і їх занепад. Економічне становище жителів. Політична криза. Відсутність єдиної міцної держави. Духовно-культурна криза. Ханіфа. Особливості національного характеру арабів. Становлення особистості Мухаммеда. Божественні одкровення. Публічна проповідь. Хіджра 622 року в Ястриб. Статут Мухаммеда. Протистояння Мецці. Боротьба з іудеями. Зміна Кіблі на Мекку. Паломництво Мухаммеда до Кааби. Здача Мекки в 630 році. Рік посольств. Поширення ісламу. Створення мусульманської держави. Звучання і зміст символу віри. 112 сура Корану. Поява пророка Мухаммеда. "П'ять стовпів" ісламу. П'ять головних обов'язків віруючого.

### ТЕМА 6. Основні напрямки в ісламі.

Роль молитви в житті мусульманина. Коран, сунна і адат. Релігійне виховання і навчання. Шаріат як сукупність юридичних норм, принципів і правил поведінки мусульман. Сучасний іслам. Реформація шаріату на початку ХХ ст. Аль-Кайда: ідеологія і практика. Роль ісламу у формуванні духовного клімату в значній частині мусульманського світу. Суннізм. Шиїзм. Хариджити

### ТЕМА 7. Мусульманські релігійно-політичні рухи.

Іслам в сучасному світі. Панісламізм. Проблема релігійного ісламського фундаменталізму і тероризму. Махдістський рух. Ваххабізм і ідея «чистоти» ісламу. Ідея всесвітньої ісламської держави. Джихад і шахіди. Рух Талібан.

### ТЕМА 8. Еволюція релігій в сучасному світі

Процеси секуляризації та сакралізації. Динаміка рівня і характеру релігійності. Зміни в віровченнях, теології, релігійної діяльності, організації. Модернізм і фундаменталізм. Посилення соціально-політичної активності релігійних організацій та віруючих. Інтегративні процеси в релігіях: спроби створення універсальної "релігії", екуменічний рух, міжнародні релігійні організації і форуми. Релігійний фактор в політичних і міжетнічних конфліктах, в соціально-політичних рухах. Участь релігійних організацій та віруючих у вирішенні глобальних проблем сучасності.

## 6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Форма навчання очна

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання очна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні і семінари	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
<b>Модуль 1</b>						
ТЕМА 1. Поняття релігії. Релігія як предмет наукового вивчення.	8	2	2			6
ТЕМА 2. Історія виникнення буддизму.	10	4	2			6

Тема 3. Культ і організація в буддизмі.	6	2				4
ТЕМА 4. Основні напрямки буддизму.	6	2				4
ТЕМА 5. Історія раннього християнства.	10	2	2			6
ТЕМА 6. Християнство в Римській імперії.	8	2	2			4
ТЕМА 7. Історія католицизму.	12	4	2			6
ТЕМА 8. Історія православ'я.	10	4	2			4
<b>Модульна контрольна робота</b>	2	2				
<b>Разом за модуль</b>	76	24	12			40
<b>Модуль 2</b>						
ТЕМА 1. Історія протестантизму.	12	4	2			6
ТЕМА 2. Неопротестантизм.	10	4	2			4
ТЕМА 3. Стародавні східні церкви. Православне сектантство.	10	4	2			4
ТЕМА 4. Культіві відмінності основних напрямків християнства.	6	2				4
ТЕМА 5. Історія виникнення ісламу.	8	2	2			4
ТЕМА 6. Основні напрямки в ісламі.	6	2				4

ТЕМА 7. Мусульманські релігійно-політичні рухи.	8	4	2			4
ТЕМА 8. Еволюція релігій в сучасному світі.	6	2	2			6
<b>Модульна контрольна робота</b>	2	2				
<b>Разом за модуль</b>	74	26	12			36
<b>Разом за семестр</b>	150	50	24			76

### Форма навчання заочна

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання очна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна
<b>Модуль 1</b>						
ТЕМА 1. Поняття релігії. Релігія як предмет наукового вивчення.	10	2				8
ТЕМА 2. Історія виникнення буддизму.	10	2				8
Тема 3. Культ і організація в буддизмі.	8					8
ТЕМА 4. Основні напрямки буддизму.	10	2				8
ТЕМА 5. Історія раннього християнства.	10		2			8
ТЕМА 6. Християнство в Римській імперії.	10	2				8
ТЕМА 7. Історія католицизму .	10		2			8

ТЕМА 8. Історія православ'я.	10	2				8
<b>Разом за модуль</b>	78	10	4			64
<b>Модуль 2</b>						
ТЕМА 1. Історія протестантизму.	10	2				8
ТЕМА 2. Неопротестантизм.	8					8
ТЕМА 3. Стародавні східні церкви.	10	2				8
ТЕМА 4. Культурні відмінності основних напрямків християнства.	10		2			8
ТЕМА 5. Історія виникнення ісламу	8					8
ТЕМА 6. Основні напрямки в ісламі.	8					8
ТЕМА 7. Мусульманські релігійно-політичні рухи.	8					8
ТЕМА 8. Еволюція релігій в сучасному світі.	10	2				8
<b>Разом за модуль</b>	72	6	2			64
<b>Разом за семестр</b>	150	16	6			128

### 6.3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочне
1	Поняття релігії. Релігія як предмет наукового вивчення.	2	
2	Історія виникнення буддизму.	2	
3	Культ і організація в буддизмі.		2

4	Основні напрямки буддизму.		
5	Історія раннього християнства.	2	2
6	Християнство в Римській імперії.	2	
7	Історія католицизму .	2	2
8	Історія православ'я.	2	
9	Історія протестантизму.	2	
10	Неопротестантизм.	2	
11	Стародавні східні церкви.	2	
12	Культові відмінності основних напрямків християнства.	2	2
13	Історія виникнення ісламу	2	
14	Основні напрямки в ісламі.		
15	Мусульманські релігійно-політичні рухи.	2	
16	Еволюція релігій в сучасному світі.	2	
<b>Разом</b>		24	6

#### 6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1.	Поняття релігії. Релігія як предмет наукового вивчення.	5	8
2.	Історія виникнення буддизму	5	8
3.	Культ і організація в буддизмі	5	8
4.	Основні напрямки буддизму	5	8
5.	Історія раннього християнства	5	8
6.	Християнство в Римській імперії	5	8
7.	Історія католицизму	5	8
8.	Історія православ'я.	5	8
9.	Історія протестантизму.	5	8
10.	Непротестантизм.	5	8
11.	Стародавні східні церкви. Православне сектантство.	5	8
12.	Культові відмінності основних напрямків християнства.	5	8

13.	Історія виникнення ісламу	4	8
14.	Основні напрямки в ісламі	4	8
15.	Мусульманські релігійно-політичні рухи	4	8
16.	Еволюція релігій в сучасному світі	4	8
		Денна – 76 Заочна – 128	

### 6.5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

На основі опрацювання рекомендованих статей і монографій оформлення рефератів.

Форма контролю – індивідуальна, усний захист виконаних рефератів, текстуальний аналіз прочитаної літератури.

#### Тематика рефератів

Поняття віри і віросповідання. Сутність релігії. Соціальні функції релігії.  
 Релігія як історико-культурний феномен. Виникнення і розвиток релігієзнавства.  
 Теологічні, філософські та соціологічні та ін. Концепції походження релігії.  
 Елементи і структура релігії: релігійна свідомість, релігійна діяльність, релігійні відносини, релігійні організації.  
 Періодизація, класифікація та характеристика історичних етапів розвитку релігії.  
 Передумови зародження буддизму. Будда і його вчення. Махаяна і Хінаяна.  
 Перетворення буддизму в державну релігію. Поширення буддизму.  
 Основні напрямки в буддизмі. Дзен-буддизм і ламаїзм. Буддизм в ХХ ст.  
 Передумови виникнення і поширення християнства. Ісус Христос і його проповідь.  
 Періодизація раннього християнства.  
 Складання християнського богослов'я (Антіохійська і Олександрійська школи).  
 Апологети і ересіологи II-IV ст. (Оріген, Юстин, Тертуліан та ін.). Теологія Августина Блаженного. Символи віри (Римський, Апостольський, Нікейський).  
 Перетворення християнства в державну релігію Римської імперії. Завершення складання ієрархічної структури ранньохристиянської церкви. Доктрини цезарепапізму і папізму.  
 Періодизація середньовічного християнства. Богословські суперечки V-IX ст. Несторіанство, монофізитство, монофелітство і боротьба з ними на Вселенських соборах. Іконоборчий рух.  
 Поширення католицької релігії в Європі. Місіонерська діяльність ірландського, англосаксонського і бенедиктинського чернецтва. Роль монастирів у християнізації Європи і Каролінському відродженні.  
 Відносини між Західною і східною церквами після 1054 р Ліонська і Ферраро-Флорентійська унії.

Прийняття християнства на Русі та боротьба з язичництвом.  
 Ідеологічні передумови Реформації в Західній Європі. Реформація в Німеччині. М. Лютер і його вчення.  
 Реформація в Швейцарії. Цвінгліанство і кальвінізм.  
 Перші протестантські секти (анабаптисти, меноніти, Чеські брати).  
 Генезис ісламу. Мухаммед і його проповідь.  
 Догматика і ритуал класичного ісламу. Коран і сунна.  
 Релігійно-політичний розкол VII ст. Складання основних течій в ісламі (суннізм, шіїзм, Хариджизм).  
 Мусульманське богослов'я (калам) і філософські пошуки (мутазиліти і ін.).  
 Трансформація ісламу в умовах колоніальної залежності від західних країн.  
 Фундаменталізм і реформізм. Махдізм і бабізм.  
 Специфіка мусульманського сектанства. Основні секти сунізму і шіїзму.  
 Сучасний ісламський фундаменталізм і проблема «ісламського виклику» Заходу.

План індивідуальної роботи включає: вступ, 2-3 питання основної частини, висновки, список використаної літератури.

В основній частині формулюються 2-3 питання плану, які повинні розкрити зміст проблеми, історію становлення і сучасний стандартний стан проблеми. Кожне питання повинно закінчуватися чітко сформульованими висновками.

У висновках треба підвести загальні висновки.

Список літератури повинен включати не тільки підручники і посібники, але і монографії та джерела (не менше 3 п.).

Обсяг роботи 10 сторінок друкованого тексту А-4. шрифт – 14 TimesNewRoman, інтервал полуторний. Поля 20-20-20-10.

### **ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ**

Поняття віри і віросповідання. Сутність релігії. Соціальні функції релігії.  
 Релігія як історико-культурний феномен. Виникнення і розвиток релігієзнавства.  
 Теологічні, філософські та соціологічні та ін. Концепції походження релігії.  
 Елементи і структура релігії: релігійна свідомість, релігійна діяльність, релігійні відносини, релігійні організації.  
 Періодизація, класифікація та характеристика історичних етапів розвитку релігії.  
 Передумови зародження буддизму. Будда і його вчення. Махаяна і Хінаяна.  
 Перетворення буддизму в державну релігію. Поширення буддизму.  
 Основні напрямки в буддизмі. Дзен-буддизм і ламаїзм. Буддизм в ХХ ст.  
 Передумови виникнення і поширення християнства. Ісус Христос і його проповідь.  
 Періодизація раннього християнства.  
 Складання християнського богослов'я (Антіохійська і Олександрійська школи).  
 Апологети і ересіологи II-IV ст. (Оріген, Юстин, Тертуліан та ін.). Теологія Августина Блаженного. Символи віри (Римський, Апостольський, Нікейський).  
 Перетворення християнства в державну релігію Римської імперії. Завершення складання ієрархічної структури ранньохристиянської церкви. Доктрини цезарепапізму і папізму.  
 Періодизація середньовічного християнства. Богословські суперечки V-IX ст.  
 Несторіанство, монофізитство, монофелітство і боротьба з ними на Вселенських соборах.

Іконоборчий рух.

Поширення католицької релігії в Європі. Місіонерська діяльність ірландського, англосаксонського і бенедиктинського чернецтва. Роль монастирів у християнізації Європи і Каролінському відродженню.

Відносини між Західною і східною церквами після 1054 р Ліонська і Ферраро-Флорентійська унії.

Прийняття християнства на Русі та боротьба з язичництвом.

Старообрядництво в російському православ'ї.

Ідеологічні передумови Реформації в Західній Європі. Реформація в Німеччині. М. Лютер і його вчення.

Реформація в Швейцарії. Цвінгліанство і кальвінізм.

Перші протестантські секти (анабаптисти, меноніти, Чеські брати).

Неопротестантизм.

Генезис ісламу. Мухаммед і його проповідь.

Догматика і ритуал класичного ісламу. Коран і сунна.

Релігійно-політичний розкол VII ст. Складання основних течій в ісламі (суннізм, шиїзм, Хариджизм).

Мусульманське богослов'я (калам) і філософські пошуки (мутазиліти і ін.).

Трансформація ісламу в умовах колоніальної залежності від західних країн.

Фундаменталізм і реформізм. Махдізм і бабізм.

Специфіка мусульманського сектантства.

Основні секти сунізму і шиїзму.

Сучасний ісламський фундаменталізм.

Проблема «ісламського виклику» Заходу.

## **7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

Ноутбук, проектор.

Програмне забезпечення: Microsoft PowerPoint, Microsoft Word.

## **8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

### **Основна література:**

1. Ahmed Malik, S. Islam and Evolution: Al-Ghazālī and the Modern Evolutionary Paradigm. London: Routledge, 2021. 362 p.
2. Babynskyi A. The Ukrainian Greek-Catholic Church: A Short History, Львів: Видавництво Свічадо, 2022. 184 p.
3. Bido Ardit. The Albanian Orthodox Church: A Political History, 1878–1945, Routledge, 2020. 256 p.

4. Kiminas Demetrius. The Ecumenical Patriarchate: A History of Its Metropolitanates with Annotated Hierarch Catalogs. Wildside Press, 2009. 256 p.
5. Баррон Р. Католицизм. Мандрівка до серця віри. Переклад: Галина Сташків. Львів: Видавництво Свічадо, 2020. 272 p.
6. Гілл Д. Історія християнства. К.: Темпора, 2011. 560 с.
7. Докаш В. І. Загальне релігієзнавство : навч. посіб. / В. І. Докаш, В. Ю. Лешан. Чернівці : Книги – XXI, 2005. 374 с.
8. Кондратьєва І.В. Давні Східні Церкви: ідентифікація, історія, сучасність: монографія. К.: xxxх, 2012. 496 с.  
[http://religdep.univ.kiev.ua/documents/sw/Kondratieva\\_Iryna\\_davni\\_shidni\\_tcerkvi.pdf](http://religdep.univ.kiev.ua/documents/sw/Kondratieva_Iryna_davni_shidni_tcerkvi.pdf)
9. Лінч Дж. Середньовічна Церква. К. : Основи, 1994. 492 с.  
[https://chtyvo.org.ua/authors/Joseph\\_H\\_Lynch/Serednovichna\\_Tserkva/](https://chtyvo.org.ua/authors/Joseph_H_Lynch/Serednovichna_Tserkva/)
10. Лубський В. І. Історія релігій : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Лубський, М. В. Лубська. [2-ге вид.]. К. : Центр учбової літератури, 2009. 775 с.
11. Любащенко В. Історія протестантизму в Україні. Курс лекцій. Київ: "Поліс", 1996. 350 с.
12. Макрат А. Небезпечна ідея християнства. Протестантська революція: історія від шістнадцятого до двадцять першого століття. К. Дух і літера, 2017. 664 с.
13. Санніков С. Огляд історії християнства. К.: Світ знань, 2007. 720 с.

#### **Додаткова література:**

1. Абу Аля Ал-Маудуді. Принципи ісламу / Абу Аля Ал-Маудуді. Львів : Логос, 1995. (Бібліотека ісламської літератури). 112 с.
2. Гололобова К., Лубський В. Лубська Т., Васильєва І. Стародавні релігії світу та їх віроповчальні тексти. К., 2023, 826 с.
3. Гольніш П. Християни Сходу: Опір на нашій землі. Переклад з французької Яна Вестель. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2020. 160 с.
4. Гофман Й. Історія ранньої Церкви: найважливіші аспекти. Переклад з німецької Олега Конкевича. Львів: Видавництво Українського католицького університету. 2019. 244 с.
5. Історія релігій в Україні : навч. посіб. / Колодний А. М., Яроцький П. Л., Лобовик Б. О. та ін. ; за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. К. : Знання, КОО, 1999. 735 с.
6. Кирюшко М. І. Іслам в Криму : релігійно-національна ідентифікація кримсько-татарського народу / М. І. Кирюшко, О. Є. Бойцова. К. : Світогляд, 2005. 300 с.
7. Кондратьєва І.В. Давні Східні Церкви: ідентифікація, історія, сучасність. Монографія. К.: «Видавничий дім Дмитра Бураго», 2013. 508 с.
8. Латигіна Н. Іслам: шлях крізь століття. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2016. 360 с.  
<https://knute.edu.ua/file/MTc=/e1b36186d7cfd1e221c1c7bdf157e00.pdf>
9. Нові незаперечні свідчення, що потребують вироку / Джош Мак-Дауелл; Передм. Вільям Р. Брайт. Черкаси: Стефанус, 2005. 1106 с.
10. Пелікан Я. Кому ж належить Біблія? Історія Святого Письма крізь століття /; [пер. з англ. Д. Морозова]. К. : Дух і Літера, 2011. 392 с.

11. Сангаве Вілас Адинатх. Аспекти джайнізму / пер. з англ. Ю. Завгородній, Д. Редька К.: Сафран, 2020. 200 с.
12. Соколовський О. Христологія: еволюція доктрини : монографія. Житомир: Вид-во Євенок О. О., 2018. 471 с.
13. Стрелкова А. Ю. Буддизм: філософія порожнечі. Друге вид., допов. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 408 с.
14. Хванг Томас. Походження релігій, К.: Книгоноша, 2017. 208 с.
15. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 264 с.  
[https://shron1.chtyvo.org.ua/Yakubovych\\_Mykhailo/Islam\\_v\\_Ukraini\\_istoriia\\_i\\_suchasni\\_t.pdf?](https://shron1.chtyvo.org.ua/Yakubovych_Mykhailo/Islam_v_Ukraini_istoriia_i_suchasni_t.pdf?)
16. Ярош О. А. Іслам у публічній сфері: теорії та суспільні практики: Монографія. Київ: 2020. 76 с.

#### Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

- <http://buddhism.lviv.ua>
- <https://gomdeua.org/>
- Дорже Жамбо Чойдже-лама. Буддизм в Україні: історія, проблеми та перспективи розвитку // [https://risu.ua/buddizm-v-ukrajini-istoriya-problemi-ta-perspektivi-rozvitku\\_n11617](https://risu.ua/buddizm-v-ukrajini-istoriya-problemi-ta-perspektivi-rozvitku_n11617)
- Зілгалов В. “Споконвіку було Слово”: Вчення тибетського буддизму. Інтерв’ю з Ламою Гарченом Рінпоче // [https://risu.ua/spokonviku-bulo-slovo-vchennya-tibetskogo-buddizmu-interv-yu-z-lamoyu-garchenom-rinpoche\\_n2835](https://risu.ua/spokonviku-bulo-slovo-vchennya-tibetskogo-buddizmu-interv-yu-z-lamoyu-garchenom-rinpoche_n2835)
- Іслам в Україні. 2009. 8 жовт. // [http://islam.in.ua/2/ukr/full\\_news2/2136/visibletype/1/index.html](http://islam.in.ua/2/ukr/full_news2/2136/visibletype/1/index.html).
- Креаціонізм // <https://ure-online.info/encyclopedia/kreatsionizm/>
- Кросбі Джон Ф. Еволюціонізм та онтологія людської особи: критика марксистської теорії виникнення людини // [http://xic.com.ua/images/files/john\\_f\\_crosby.pdf](http://xic.com.ua/images/files/john_f_crosby.pdf)
- Кукуре С. П. Етнічні релігії балтійських народів як чинник національно-культурної ідентифікації. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук (доктора філософії) за фахом 09.00.11 «Релігієзнавство, філософські науки». Київський славістичний університет, Житомирський державний університет імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2019 // [https://shron1.chtyvo.org.ua/Kukure\\_Sofia/Etnichni\\_relihii\\_baltiiskykh\\_narodiv\\_iak\\_chynnyk\\_natsionalno-kulturnoi\\_identyfikatsii.pdf?](https://shron1.chtyvo.org.ua/Kukure_Sofia/Etnichni_relihii_baltiiskykh_narodiv_iak_chynnyk_natsionalno-kulturnoi_identyfikatsii.pdf?)
- Малюк В. Наука і Біблія // <https://web.archive.org/web/20090122193714/http://nt-creaz.org.ua/CreaBooks/V.Malyuk-ScienceAndBible.htm>

**Результати перегляду  
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)